

Novinky v dávkách nemocenského pojištění

Dnem 1. ledna 2022 nabyl účinnosti zákon č. 330/2021 Sb., který novelizuje zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Nová právní úprava mění podmínky pro získání dávky ošetřovného, dlouhodobého ošetřovného a otcovského. Na nejdůležitější změny upozorním čtenáře v tomto článku.

■ **Text: JUDr. Petra Foltasová,**
Kancelář veřejného ochránce práv

➤ Ošetřovné

Změnou zákona se **rozšiřují případy, ve kterých může vzniknout nárok na ošetřovné, neboť se upouští od podmínky soužití ošetřované a ošetřující osoby v domácnosti u vybraného okruhu příbuzných osob.** Doposud platila poměrně přísná podmínka společné domácnosti pro nárok na dávku ošetřovného bez ohledu na to, zda ošetřovaná osoba s ošetřující osobou byly v příbuzenském vztahu. Znamenalo to, že před zahájením ošetřování musela ošetřovaná osoba s ošetřující osobou trvale žít, a přitom tyto osoby musely společně uhrazovat náklady na své potřeby. Podmínka žití v domácnosti neplatila jen v případech ošetřování nebo péče o dítě mladší 10 let rodičem.

Právě nesplnění podmínky domácnosti bylo častým důvodem zamítnutí žádosti o přiznání ošetřovného. Nárok tak například nevznikl ženě, které ošetřovala svoji maminku bydlící v sousední vesnici, z důvodu, že před zahájením ošetřování s maminkou nebydlela v domácnosti. Obdobně tomu bylo v případě zaměstnané babičky, která ošetřovala nemocné vnouče, v době, kdy byl jeho rodič v zaměstnání. Jelikož babička nesdílela s mladou rodinou domácnost, úřad jí dávku ošetřovného nepřiznal. Ošetřující osoby v těchto případech čerpaly dovolenou nebo pracovní volno bez náhrady mzdy.

V posledních desetiletích dochází ve společnosti k významným změnám, přičemž stále častěji mladší generace žijí odděleně od svých rodičů a prarodičů. Vícegenerační rodiny žijící v jednom bydlišti jsou spíše výjimkou než pravidlem. Díky zlepšující se zdravotní péči a lepší životní úrovni dochá-

zí k prodloužení střední délky života. Zároveň došlo v minulých letech k posunutí důchodového věku pro odchod do důchodu. Uvedené skutečnosti způsobují to, že mnohé ošetřující osoby jsou oproti dřívější době stále zaměstnané. Tak je tomu v případě pracující babičky, která ošetřuje po dobu krátké nemoci vnouče, ale i v případě, kdy dospělá zaměstnaná dítě, které by již podle dřívějších pravidel bylo v důchodu, ošetřuje svého starého rodiče.

Na tyto společenské změny bylo potřeba reagovat mimo jiné změnou v nastavení podmínek nároku na dávku ošetřovného. Tím dochází k naplnění cíle spočívajícího v účasti rodiny na ošetřování příbuzného, přičemž ošetřující osobě je poskytnuta dávka ošetřovného jako kompenzace za ztrátu příjmu z výdělečné činnosti po dobu nezbytného ošetřování.

Nově se od podmínky společné domácnosti upouští u vymezeného okruhu příbuzných. Nárok na ošetřovné bude mít zaměstnanec při ošetřování příbuzných:

- **v přímé linii**, tedy při ošetřování dítěte, rodiče, prarodiče nebo jejich dalších předků nebo jeho vnuka (vnučky) nebo dalších svých potomků;
- **sourozence**;
- **manžela (manželky), registrovaného partnera (partnerky)**, a
- **rodičů manžela (manželky) či registrovaného partnera (registrované partnerky)**, i když s ošetřovaným nežijí v domácnosti.

➤ Dlouhodobé ošetřovné

Ke zmírnění podmínek nároku dochází i u dlouhodobého ošetřovného, tedy u dávky nemocenského pojištění, která je součástí právního řádu České republiky teprve od roku 2018. ➤➤➤ 40

ombudsman
veřejný ochránce práv

Nezbytná délka hospitalizace

Doposud platilo, že při splnění dalších zákonných podmínek má nárok na dlouhodobé ošetrovné osoba, která ošetřovala osobu po propuštění z hospitalizace, jež trvala alespoň 7 kalendářních dnů. **Nově postačí, když bude ošetřovaná osoba hospitalizována v rozsahu alespoň 4 kalendářních dnů.** Do těchto 4 dnů se započítává den přijetí do hospitalizace i den propuštění z hospitalizace. **Nově také nebude podmínka hospitalizace vyžadovaná u osob, které se nacházejí v neléčitelném stavu v závěrečné fázi života.**

Rozhodnutí o potřebě péče

Významná změna je i u rozhodnutí o potřebě péče, které muselo být vydáno v den propuštění z hospitalizace. Rozhodnutí o potřebě péče vydává nemocniční lékař na žádost ošetřující osoby. Nezřídka se stávalo, že se ošetřující osoby domáhaly vydání rozhodnutí o potřebě péče v následujících dnech po propuštění z hospitalizace. Ošetřující osoby, které zamýšlely požádat o dlouhodobé ošetrovné, zcela pochopitelně uváděly, že se neuvědomily, že je nezbytné, aby rozhodnutí o potřebě péče bylo vydáno v den propuštění z hospitalizace. Často v tento den řešily jiné záležitosti v souvislosti s převzetím péče o ošetřovanou osobu do domácího ošetřování. A právě to, že nepožádaly lékaře o vydání rozhodnutí o potřebě péče v den propuštění z hospitalizace, mělo za následek, že i když splnily všechny další podmínky pro nárok na dávku, úřad jim dávku nepřiznal. **Od 1. 1. 2022 rozhodnutí o potřebě péče může vydat lékař v den propuštění z hospitalizace, nejpozději však do patnácti dnů po propuštění z hospitalizace.**

U osob v inkurabilním stavu rozhodnutí o potřebě péče vydává ošetřující lékař, který ošetřovanému poskytuje zdravotní služby. Tímto lékařem může být i lékař z paliativní péče.

► Otcovská

Významnou změnou prošla i dávka otcovského, jejímž smyslem je finanční zabezpečení otce, který současně s matkou pečuje o narozené dítě. Dávka cílí na posílení vazby mezi dítětem a jeho rodiči v krátké době po narození a k motivaci otce do zapojení se do péče o novorozené dítě.

Nástup na otcovskou

Podle doposud platné právní úpravy mohl otec nastoupit na otcovskou jen do šesti týdnů věku dítěte bez ohledu na to, zda bylo dítě v doma s rodinou, anebo bylo v nemocnici. Nastavené podmínky nároku na dávku nedostatečně reflektovaly skutečnost, že u předčasně narozených dětí, které byly po narození po delší dobu hospitalizovány, je zapojení otce do péče v době po propuštění z hospitalizace více žádoucí než v době, kdy je dítě v nemocničním prostředí.

Otcové podle doposud platné právní úpravy totiž mohli čerpat dávku otcovského při pobytu dítěte v nemocnici, ale nedocházelo tím zcela k naplnění cílů dávky, tedy participaci otce na péči o narozené dítě.

Podle nové právní úpravy týkající se této dávky se **období pro nástup na otcovskou prodlouží o dobu hospitalizace. Bude-li dítě po narození v nemocnici, bude se moci otec rozhodnout, zda nastoupí na otcovskou v době hospitalizace, anebo až v době, kdy bude dítě doma. Nástup na otcovskou, i po tomto prodloužení období pro nástup, musí nastat nejdéle do jednoho roku věku dítěte.**

Skutečnost, že bylo dítě hospitalizováno po určitou dobu, potvrzuje nemocniční lékař na předepsaném tiskopisu na žádost otce nebo matky dítěte. Pro výplatu otcovské bude třeba dobu hospitalizace osvědčit tímto potvrzením.

Prodloužení podpůrčí doby

Novela prodlužuje délku podpůrčí doby z jednoho týdne na dva týdny. **Podpůrčí doba je doba, po kterou otec pobírá dávku otcovského při čerpání otcovské dovolené. Nově tak bude moci otec zůstat doma s narozeným dítětem až 2 týdny.** Po tuto dobu mu při splnění podmínek nároku bude náležet dávka otcovského, která vychází z redukováného denního vyměřovacího základu.

► Závěr

Změny provedené zákonem č. 330/2021 Sb. hodnotím pozitivně. Souhrnně zmírňují podmínky pro přiznání nároku na dávky ošetrovného, dlouhodobého ošetrovného a otcovského a napomáhají naplnění cílů systému sociálního zabezpečení.

ombudsman
veřejný ochránce práv